

PHONG TRÀO THANH NIÊN TÌNH NGUYỆN

I. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ PHONG TRÀO THANH NIÊN TÌNH NGUYỆN

1. Khái niệm “Phong trào thanh niên tình nguyện”:

1.1. Một số khái niệm liên quan:

- Thanh niên tình nguyện lao động xây dựng và bảo vệ Tổ quốc là những thanh niên có tấm lòng nhân ái, có ý thức tự giác và có tinh thần tình nguyện tham gia hoạt động trong các đội hình TNTN; sẵn sàng làm các công việc khó khăn, gian khổ mà không nhất thiết phải có quyền lợi vật chất cho bản thân. Số đông thanh niên tình nguyện được tổ chức lại thành lực lượng TNTN.

- Đội hình TNTN là tổ chức đoàn kết tập hợp lực lượng TNTN, có sức lôi cuốn mạnh mẽ trên tinh thần tự nguyện, xuất phát từ lòng nhân ái, tính tích cực xã hội và hoài bão lý tưởng của tuổi trẻ nhằm thực hiện những nhiệm vụ khó khăn, đột xuất của địa phương, đơn vị vì lợi ích của xã hội và cộng đồng.

- Loại hình TNTN là tập hợp những đội hình TNTN có những đặc trưng cơ bản giống nhau về nội dung hoạt động, về thời gian hoạt động hoặc về qui mô cấp độ tổ chức hoạt động.

1.2 Phong trào thanh niên tình nguyện: Là phong trào thanh niên có sức lôi cuốn được đông đảo thanh niên tham gia với tinh thần tự giác, ý thức trách nhiệm cao, không quản ngại khó khăn gian khổ vì lợi ích của xã hội, cộng đồng, thông qua đó góp phần giáo dục đạo đức lý tưởng cho thanh niên và xây dựng tổ chức Đoàn, Hội vững mạnh. Phong trào TNTN là đỉnh cao của phong trào thanh niên Việt Nam tự nguyện đem tài năng, sức trẻ cống hiến cho xã hội.

Theo cách hiểu này, phong trào thanh niên tình nguyện có đặc điểm chủ yếu sau:

- Là một dạng hoạt động xã hội (chính trị, văn hóa, xã hội).
- Có sức hấp dẫn, thu hút được đông đảo quần chúng (lôi cuốn).
- Có sự tham gia tự nguyện của quần chúng (tự mình nhận lấy trách nhiệm).
- Có mục tiêu vì lợi ích xã hội, cộng đồng.

2. Tính chất của phong trào thanh niên tình nguyện:

Là hoạt động tự giác cao độ của thanh niên và các chủ thể xã hội là Đoàn TNCS Hồ Chí Minh, Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam, Hội sinh viên Việt Nam hướng đoàn viên, hội viên, thanh niên vào việc thực hiện thắng lợi những nhiệm vụ cụ thể của từng giai đoạn cách mạng.

3. Đặc trưng tiêu biểu của phong trào thanh niên tình nguyện: tự giác, cách mạng, quần chúng và định hướng chính trị rõ nét.

Đặc trưng nổi bật xét về bản chất của các phong trào đó là sự hy sinh, sự hiến dâng tuổi thanh xuân tươi đẹp vì những mục tiêu cao cả của dân tộc và thời đại dưới ngọn cờ vẻ vang của Đảng Cộng sản Việt Nam và Bác Hồ vĩ đại. Theo tiếng gọi thiêng liêng vì độc lập, tự do và chủ nghĩa xã hội...

4. Những nguyên tắc của sự định hướng của phong trào thanh niên tình nguyện:

Phong trào thanh niên tình nguyện muốn phát triển và tồn tại sâu rộng phải dựa trên những nguyên tắc của sự định hướng nhất định, không bảo đảm nguyên tắc này thì tính động lực khó có điều kiện tồn tại và phát huy.

Thứ nhất là: Nguyên tắc lịch sử – cụ thể. Nguyên tắc này đòi hỏi phải chú trọng điều kiện hoàn cảnh và thời điểm lịch sử nhất định. Bởi vì, bất cứ một yêu cầu nào của xã hội và nhu cầu nào của thanh niên đều mang tính lịch sử nhất định, tức là đều nảy sinh trong một điều kiện cụ thể nào đó. Việc tính đến những điều kiện cụ thể cho phép chúng ta thấy được yêu cầu nào là cấp thiết cần giải quyết đáp ứng trong bậc thang giá trị của các yêu cầu xã hội khác nhau. Muốn biết một yêu cầu hoặc nhu cầu nào đó là cấp thiết thì phải cần điều tra nghiên cứu tìm hiểu và thông qua sự lựa chọn giải pháp mà ta thấy rõ hiệu quả cần áp dụng và triển khai.

Thứ hai là: Nguyên tắc phát triển. Nguyên tắc này gắn chặt với nguyên tắc tính lịch sử – cụ thể. Bản thân các yêu cầu của xã hội đặt ra và các nhu cầu của thanh niên luôn luôn biến đổi tùy theo điều kiện của thực tế, và một khi được giải đáp thì nó không còn động lực thúc đẩy con người hoạt động nữa. Nhưng không chỉ có một mà có thể là nhiều yêu cầu và nhu cầu nảy sinh cùng thời điểm. Do đó, việc định hướng hoạt động của phong trào cần căn cứ vào xu hướng phát triển của xã hội.

Thứ ba là: Nguyên tắc hệ thống. Nhu cầu của xã hội, cũng như nhu cầu của cá nhân là một hệ thống hoàn chỉnh. Vì vậy, phong trào phải biết khi tập trung giải quyết một nhu cầu nào đó cần đặt nó trong mối quan hệ với các nhu cầu khác. Bởi vì bản thân các nhu cầu của con người không phải là một chuỗi quan hệ nhân quả đơn vị, mặt khác việc thỏa mãn nhu cầu khác của thanh niên và của xã hội. Do đó, phong trào cần phải bảo đảm sự hài hòa, cân bằng giữa các nhu cầu, có chú trọng đến các vấn đề cấp thiết là điều kiện căn bản và cần thiết cho sự phát triển của xã hội. Tất nhiên ở một giai đoạn lịch sử nhất định, sự hài hòa và cân bằng đó có thể bị vi phạm, nhưng nếu quá mức độ cho phép và kéo dài thì sẽ ảnh hưởng không tốt đến sự phát triển lành mạnh của xã hội, cộng đồng và tuổi trẻ. Cho nên, muốn đáp ứng các yêu cầu phát triển của công cuộc đổi mới đất nước, cần định hướng những mục tiêu, nội dung hoạt động cơ bản của thanh niên thông qua phong trào tình nguyện, nhằm giải quyết một cách đồng bộ các nhu cầu thiết yếu của xã hội và thế hệ trẻ.

II. CÁC LOẠI HÌNH TNTN TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY:

Từ khái niệm loại hình TNTN, ta có 3 cách phân loại:

- Xét về nội dung hoạt động: Hiện nay có trên 20 đội hình TNTN hợp thành 4 loại hình TNTN như sau:

- + Loại hình TNTN tham gia phát triển kinh tế.
- + Loại hình TNTN tham gia giữ gìn và bảo vệ nền quốc phòng toàn dân.
- + Loại hình TNTN tham gia các hoạt động xã hội, từ thiện, nhân đạo góp phần phát triển xã hội cộng đồng.

- + Đội trí thức trẻ tình nguyện là một loại hình TNTN hoạt động toàn diện tham gia phát triển kinh tế – xã hội ở nông thôn, miền núi.

- Xét về thời gian hoạt động: Gồm các loại hình TNTN hoạt động có thời hạn và không thời hạn.

- + Loại hình TNTN hoạt động có thời hạn, bao gồm: (Ngày thứ bảy tình nguyện, chiến dịch ánh sáng văn hóa hè; hoạt động tình nguyện từ 1 tuần đến 1 tháng; hoạt động tình nguyện 2 -3 năm).

- + Loại hình TNTN hoạt động không thời hạn là loại hình tập hợp khá ổn định, có tính bền vững cao tại địa bàn, bao gồm hoạt động tình nguyện thường xuyên và tình nguyện suốt đời.

- Xét về quy mô, cấp độ tổ chức: Có các loại hình TNTN do cấp Trung ương, cấp khu vực, cấp tỉnh, huyện, xã - phường và các nhóm bạn tổ chức hoạt động.

1. Loại hình TNTN tham gia phát triển kinh tế:

Gồm các đội hình TNTN thực hiện những công việc theo các chương trình, dự án phát triển kinh tế, dưới hình thức đảm nhận toàn bộ hoặc từng mảng công việc nhất định.

Hiện nay đã hình thành một số đội hình khá rõ nét như sau:

- Thanh niên tình nguyện đảm nhận các công trình thanh niên, phần việc thanh niên, tham gia thực hiện các chương trình, dự án phát triển kinh tế ở địa phương và các công trình trọng điểm quốc gia.

- Thanh niên tình nguyện xây dựng, phát triển kinh tế trang trại trẻ, doanh nghiệp trẻ.

- Thanh niên tình nguyện giúp nhau “tiết kiệm tích lũy”, “lập thân lập nghiệp”.

2. Loại hình TNTN “xung kích vì Tổ quốc vì cộng đồng”.

Bao gồm các đội hình TNTN như sau:

- Thanh niên tình nguyện dân quân tự vệ, xung kích an ninh, giữ gìn trật tự an toàn xã hội.

- Thanh niên tình nguyện yên tâm ở lại công tác tại các vùng biên giới hải đảo.

- Thanh niên tình nguyện phòng chống tệ nạn xã hội.

- Đội giáo dục viên đường phố.

- Thanh niên tình nguyện giúp đỡ gia đình chính sách, Bà mẹ Việt Nam Anh Hùng.

- Thanh niên tình nguyện tham gia chương trình dân số, sức khỏe môi trường

- Thanh niên tình nguyện hoàn thành vượt mức nhiệm vụ được phân công.

3. Đội trí thức trẻ tình nguyện – Một loại hình TNTN hoạt động toàn diện tham gia phát triển kinh tế – xã hội ở nông thôn, miền núi.

III. YÊU CẦU VÀ BIỆN PHÁP TỔ CHỨC THỰC HIỆN PHONG TRÀO THANH NIÊN TÌNH NGUYỆN TRONG SỰ NGHIỆP CNH – HĐH:

1. Yêu cầu:

1.1 Sự chủ động, sáng tạo và tâm huyết của cán bộ Đoàn – Hội:

Chỉ có nhờ sự năng động, tâm huyết nhiệt tình của các cán bộ Đoàn – Hội luôn tìm tòi và tổ chức các hoạt động xã hội lôi cuốn sự tham gia tự nguyện của đông đảo thanh niên thì phong trào thanh niên tình nguyện mới có thể được duy trì và có tính bền vững.

Để đáp ứng yêu cầu rất cao của việc tổ chức phong trào thanh niên tình nguyện trong cơ chế thị trường, theo chúng tôi thì người cán bộ Đoàn – Hội trực tiếp làm công tác này phải có những tiêu chuẩn sau:

- Nhiệt tình, tâm huyết, tự nguyện làm công tác thanh niên.

- Có khả năng nhạy bén, phát hiện những vấn đề thời sự cấp bách, những việc mới, việc khó để đề xuất hoạt động, thu hút sự tham gia của thanh niên.

- Có uy tín cao đối với thanh niên và có khả năng phối hợp với các ban ngành, đoàn thể để xác lập cơ chế phối hợp liên ngành và huy động nguồn lực cho hoạt động.

- Có điều kiện và sức khỏe để cùng “đồng cam, cộng khổ” với thanh niên.

1.2 Lựa chọn được các hoạt động có sức hấp dẫn, khơi dậy được tính tích cực xã hội và khát vọng muốn cống hiến và trưởng thành của thanh niên.

Ta đã biết, trong thời kỳ chống Mỹ, phong trào “Ba sẵn sàng” do Trung ương Đoàn phát động đã lôi cuốn được sự tham gia của hàng triệu thanh niên miền Bắc “Sẵn sàng xếp bút nghiên lên đường chiến đấu” và đã có biết bao nhiêu người hy sinh tính mạng, hy sinh tuổi thanh xuân, hạnh phúc của mình cho độc lập, tự do của Tổ quốc.

Ngày nay, các “Chiến dịch mùa hè học sinh, sinh viên tình nguyện vì cuộc sống cộng đồng”, các đội trí thức trẻ tình nguyện tham gia phát triển kinh tế – xã hội nông thôn, miền núi đã thu hút hàng vạn thanh niên tham gia qua đó tuổi trẻ muốn tự

khẳng định mình qua việc mới, việc khó qua hoạt động thực tiễn phục vụ đồng bào vùng khó khăn, xa xôi hẻo lánh.

Cho nên, vấn đề đặt ra cho các nhà tổ chức, các cán bộ Đoàn – Hội cần biết lựa chọn những hoạt động xã hội vừa có ích, vừa đáp ứng được nhu cầu, nguyện vọng, khả năng sở trường của thanh niên. Chính sự kết hợp hài hòa giữa lợi ích cá nhân và lợi ích xã hội cộng đồng sẽ là động lực thổi bùng ngọn lửa nhiệt tình của phong trào thanh niên tình nguyện hiện nay.

1.3 Sự quan tâm, tạo điều kiện của Đảng, Chính quyền và các ngành, các cấp; Đặc biệt là cơ chế phối kết hợp và chính sách đối với thanh niên tình nguyện:

Theo ý kiến của nhiều cán bộ Đoàn – Hội thì yếu tố này hết sức quan trọng: Xác định phương hướng, mục tiêu của các hoạt động xã hội tình nguyện và tạo điều kiện về nguồn lực cho hoạt động này.

1.4. Cần sự lãnh đạo của các cấp Đảng ủy, sự phối hợp và tạo điều kiện của chính quyền các cấp, các ngành, các lực lượng xã hội trong địa phương: bám sát mục tiêu, kế hoạch phát triển kinh tế, xã hội của địa phương, cơ sở trong việc xây dựng các kế hoạch hoạt động. Cần tuyên truyền sâu rộng, khơi dậy tình cảm, ý thức trách nhiệm tình nguyện của đoàn viên thanh niên. Việc lựa chọn đội viên cần dựa trên tinh thần tình nguyện, trách nhiệm cao với công việc, có ý thức rèn luyện nâng cao nghiệp vụ, phân công đúng chuyên môn, đúng ngành nghề và kịp thời các quyền lợi chính đáng của từng đội viên. Chủ động đề xuất với các ngành tạo điều kiện để đội viên được tham gia thực hiện các chương trình dự án khác đang được tiến hành ở địa phương, nhằm nâng cao kiến thức thực tiễn phát huy chất xám của địa phương, đồng thời đem lại nguồn thu nhập để cải thiện đời sống cho đội viên.

2. Các biện pháp để định hướng phong trào thanh niên tình nguyện:

2.1 Những lĩnh vực phong trào thanh niên tình nguyện cần tập trung lựa chọn tham gia thực hiện trong quá trình CNH, HĐH đó là phát triển KHKT, áp dụng đồng bộ các thành tựu KHKT và công nghệ mới vào các ngành sản xuất, kinh doanh, dịch vụ, kinh tế mũi nhọn, công nghệ cao; đẩy mạnh hoạt động nghiên cứu khoa học ứng dụng; sử dụng hợp lý tài nguyên thiên nhiên đất, rừng, biển, gắn với bảo vệ môi trường sinh thái; xây dựng và phát triển tiềm lực khoa học công nghệ, nâng cao chất lượng sản phẩm; đi đầu phát triển công nghệ thông tin, điện tử, sinh học, công nghệ vật liệu mới, công nghệ tự động hóa, năng lượng và kinh tế biển.

Công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta chủ yếu dựa vào ưu thế nguồn lực trong nước, có tranh thủ nguồn lực bên ngoài thông qua sản xuất gia công sản phẩm chế biến có giá trị xuất khẩu cao, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế – xã hội phù hợp với quy luật quốc tế hóa. Vì vậy, nhiệm vụ của thanh niên phải phát huy ý chí quyết

tâm và tinh thần sáng tạo, tính độc lập tự chủ đi đôi với mở rộng quan hệ hợp tác quốc tế, tranh thủ sự hỗ trợ và tiếp thu khoa học kỹ thuật công nghệ tiên tiến, vận dụng lựa chọn con đường phát triển kinh tế – xã hội độc đáo của đất nước để phát triển đi lên.

2.2 Cổ vũ thanh niên tham gia xây dựng kết cấu hạ tầng cơ sở mà mục tiêu, nội dung và giải pháp này gắn liền với mục tiêu, nội dung và giải pháp CNH, HĐH đất nước, tập trung chủ yếu vào các lĩnh vực hoạt động nâng cao nhận thức, trình độ học vấn và tri thức cho thanh niên thông qua phong trào xóa mù chữ và ngăn chặn tình trạng thất học, bỏ học đối với thanh niên nông thôn miền núi. Hướng thanh niên đi vào đảm nhận các công trình xây dựng đường sá, cầu cống, các công trình thủy lợi, nước sạch, vệ sinh môi trường, các chương trình y tế bảo vệ sức khỏe, các hoạt động xây dựng công trình văn hóa xã hội, dịch vụ thông tin nông thôn, xây dựng các tụ điểm văn hóa câu lạc bộ; tu bổ danh lam thắng cảnh, di tích lịch sử và bảo vệ môi trường đường phố xanh – sạch – đẹp; làm lành mạnh hóa xã hội; xây dựng lối sống văn minh tiến bộ nếp sống văn hóa mới. Tham gia các chương trình nạo vét kênh mương, xóa cầu khỉ cầu tiêu lạc hậu, xây dựng chỉnh trang hệ thống đường điện phục vụ nhu cầu sản xuất, tiêu dùng và nhu cầu văn hóa ở nông thôn; các chương trình dự án làm dịch vụ và chuyển giao tiến bộ khoa học công nghệ nhằm phát triển nông nghiệp và nông thôn, các chương trình dự án xây dựng ký túc xá trong sinh viên, tụ điểm sinh hoạt văn hóa đảm bảo an ninh chính trị an toàn xã hội trong các khu tập thể, khu công nghiệp...

2.3 Động viên thanh niên công nhân viên chức, sinh viên và trí thức đi vào học tập, lao động nghiên cứu khoa học, nắm bắt thông tin, ứng dụng các tiến bộ kỹ thuật và công nghệ mới tiên tiến vào sản xuất kinh doanh, phát triển hoạt động dịch vụ trong nông nghiệp, công nghiệp, xây dựng cơ bản, lưu thông phân phối đi đầu trong lao động sáng tạo trong các công trình điểm quốc gia, trong các khu công nghệ cao trong các lĩnh vực kinh tế kỹ thuật mới, nhằm tạo ra bước đột phá để đưa xã hội tiến lên.

Trong bối cảnh hiện nay, nhiệm vụ của đất nước đang cần và đang đòi hỏi ở tuổi trẻ Việt Nam một sự cố gắng học hỏi và hy sinh cống hiến lớn lao. Vì đi lên đỉnh cao của một nền sản xuất khoa học kỹ thuật hiện đại thanh niên phải phấn đấu làm chủ công nghệ cao để góp phần xây dựng xã hội mới, trong hoàn cảnh khó khăn hiện nay đó chính là thể hiện lòng yêu nước và ý chí cách mạng. Để thanh niên thực hiện được nghĩa vụ cao cả của mình, Đảng và Nhà nước cần có chính sách, cơ chế, chương trình quốc gia về thanh niên, thu hút những tài năng trẻ vào sự nghiệp hoạt động KHCN, sáng tạo nhằm huy động thanh niên tham gia quá trình CNH, HĐH.

2.4 Phát huy thanh niên tích cực tham gia vào nhiệm vụ phát triển nguồn nhân lực trẻ, trí thức trẻ cho sự nghiệp CNH, HĐH đất nước. Bác Hồ nhấn mạnh đến việc

học tập, đào tạo và rèn luyện của thanh niên để trở thành nguồn lực trí tuệ phục vụ cho đất nước một cách có hiệu quả là thể hiện sự tin cậy thanh niên.

Việc đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ trí thức trẻ, nguồn nhân lực trẻ, trở thành những nhà khoa học, những kỹ thuật viên và chuyên gia giỏi trên các lĩnh vực hoạt động xã hội đang là một vấn đề cấp bách đối với sự nghiệp CNH, HĐH và đó cũng là mục tiêu lý tưởng của thanh niên ta. Trước mắt thanh niên và Đoàn thanh niên cần phải tham gia vào chiến lược việc làm và tạo nghiệp cho thanh niên, vì vấn đề này nó tạo ra động lực để thanh niên rèn luyện, học tập, nâng cao trình độ học vấn, kỹ năng nghề nghiệp, chuẩn bị hành trang để thanh niên đi vào làm chủ xã hội mới đầy tri thức.

2.5 Phát triển các phong trào thanh niên tình nguyện: Cổ vũ thanh niên tham gia các chương trình kinh tế – xã hội của từng ngành, của địa phương thực hiện các mục tiêu phát triển KT-XH của đất nước: Các chương trình chuyển giao công nghệ cao, vật liệu mới chuyển đổi cơ cấu kinh tế, xây dựng thành phố xanh – sạch – đẹp, văn minh hiện đại. Và tham gia tích cực vào các cuộc vận động bài trừ tệ nạn dụng ma túy, phòng chống HIV/AIDS và tệ nạn xã hội.

Chương trình quốc gia về việc làm đã và sẽ góp phần quan trọng tạo việc làm cho thanh niên. Nhưng những công trình lớn của đất nước phải trở thành trận địa để thanh niên thực hiện nghĩa vụ cao cả của mình. Đã đến lúc cần phải có một văn bản dưới luật và chế độ chính sách huy động thanh niên xây dựng đất nước. Để thanh niên một lần nữa thử sức và tự khẳng định mình. Để các cấp, các ngành thể hiện chính sách thanh niên của Đảng và cái lớn nhất là để cả thế hệ thanh niên mới có quyền tự hào rằng mình đã cống hiến xứng đáng vào sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Thanh niên tình nguyện lao động xây dựng đất nước được thể hiện qua sự giác ngộ, trưởng thành tự lao động chân chính. Những công trình do bàn tay khối óc của thanh niên tình nguyện xây nên đã góp phần vào công cuộc xây dựng một đất nước dân giàu nước mạnh xã hội công bằng dân chủ văn minh.